

POLITICAL AND ECONOMIC COOPERATION OF THE EASTERN PARTNERSHIP COUNTRIES WITH EU

R. MOLDOVA ȘI PARTENERIATUL ESTIC - ACTIVITĂȚI DE PROTECȚIE A MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR

CZU: 341.176(4-11 EaP):349.6(478)

Xenofon ULIANOVSKI¹,
Universitatea de Stat din Moldova

ABSTRACT. *The Eastern Partnership, launched in 2009, is aimed at strengthening the political association and economic integration of six partner countries of Eastern Europe and the South Caucasus: Armenia, Azerbaijan, Belarus, Georgia, the Republic of Moldova and Ukraine. The policy of the Eastern Partnership after 2020 provides for increased sustainability – the Eastern Partnership, which gives results for everyone. Communication presents five policy objectives, including environmental sustainability and climate resilience. The Republic of Moldova carries out joint actions with specialized EU institutions, in particular with the European Environment Agency in the field of environment and climate policy. With regard to climate policy, Moldova's cooperation with the EU provides for measures at the national, regional and international levels, including in the following areas: climate change mitigation and adaptation to climate change. As of February 2022, the Republic of Moldova participates in the EU4 Environment Water Resources and Environmental Data regional program, which aims to improve the health and well-being of citizens by achieving Sustainable Development Goals. At the sixth Eastern Partnership Summit, held on December 15, 2021 in Brussels, the joint declaration of the Eastern Partnership Summit "Recovery, Sustainability and reforms" was adopted, which in page 16 was devoted to several issues of the environment and climate change. On November 19, 2008, taking into account the Commission's proposal of December 15, 2021, the Directives of the European Parliament and of the Council on Environmental Protection through Criminal Law and the replacement of Directive 2008/99/EC (COM(2021)0851), as well as the accompanying communication (COM (2021) 0814), Directive 2008/99/EC of the European Parliament and the Council for Environmental Protection through criminal law, establishing minimum standards for environmental protection (COM). through criminal law.*

Keywords: *partnership, political association, economic integration, sustainability, environment, climate change, green pact*

REZUMAT. *Lansat în 2009, Parteneriatul estic are drept obiectiv consolidarea asocierii politice și a integrării economice a șase țări partenere din Europa de Est și Caucazul de Sud: Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Republica Moldova și Ucraina. Politica privind Parteneriatul estic după 2020 prevede consolidarea rezilienței – un Parteneriat estic care produce rezultate pentru toți. Comunicarea prezintă cinci obiective de politică, printre care și reziliență în materie de mediu și reziliență la schimbările climatice. Republica Moldova desfășoară acțiuni comune cu instituțiile UE specializate, în special cu Agenția Europeană pentru Mediu pe dimensiunea mediu înconjurător și politici climatice. În ceea ce privește politicile climatice, cooperarea Republica Moldova cu UE prevede măsuri la nivel național, regional și internațional, inclusive în următoarele domenii: atenuarea schimbărilor climatice și adaptarea la schimbările climatice. Începând cu februarie 2022, Republica Moldova participă în cadrul programului regional "EU4 Environment Water Resources and Environmental Data" care își propune să îmbunătățească sănătatea și bunăstarea cetățenilor prin realizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă. În cadrul celui de al șaselea Summit al Parteneriatului Estic, care a avut loc la 15 decembrie 2021, la Bruxelles, a fost adoptată Declarație comună a Summitului Parteneriatului Estic „Redresare, reziliență și reformă,” care, în p. 16 s-a axat pe mai multe probleme privind mediul și schimbările climatice. La data de 19 noiembrie 2008, având în vedere propunerea Comisiei din 15 decembrie 2021, de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind protecția mediului prin intermediul dreptului penal și de înlocuire a Directivei 2008/99/CE (COM(2021)0851), precum și comunicarea care o însoțește (COM (2021) 0814), a fost*

¹ Xenofon Ulianoschi, doctor hab. În drept, profesor universitar, USM, tel. +37379459575, e-mail. xenofon58@yahoo.com

adoptată Directiva 2008/99/CE a Parlamentului European și a Consiliului, privind protecția mediului prin intermediul dreptului penal, stabilind standarde minime privind protecția mediului, prin intermediul dreptului penal.

Cuvinte cheie: Parteneriat, asociere politică, integrare economică, reziliența, mediu, schimbări climatice, pactul verde

1. Introducere

Uniunea Europeană (UE) este interesată în stabilitatea, buna guvernare și dezvoltarea economică de-a lungul granițelor sale estice. În același timp, partenerii din Europa de Est și Caucazul de Sud au tendința de a intensifica relațiile sale cu Uniunea Europeană (Solomon C., 2022, p. 26).

Parteneriatul Estic este un acord de asociere pe care Uniunea Europeană l-a încheiat cu Armenia, Azerbaidjan, Georgia, Republica Moldova, Ucraina și Belarus. Acest proiect a fost inițiat de Polonia și Suedia în 2008. Primul summit a avut loc la data de 7 mai 2009 la Praga ([wikipedia.org. https://ro.wikipedia.org › wiki › Parteneriatul Estic](https://ro.wikipedia.org/wiki/Parteneriatul_Estic)). Parteneriatul estic are drept obiectiv consolidarea asocierii politice și a integrării economice a șase țări partenere din Europa de Est și Caucazul de Sud: Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Republica Moldova și Ucraina.

Parteneriatul estic este o dimensiune estică specifică a politicii europene de vecinătate (PEV). Prin intermediul PEV, UE colaborează cu vecinii săi de la sud și est pentru a ajunge la cea mai strânsă asociere politică și la cel mai înalt grad de integrare economică posibilă (Politica privind Parteneriatul estic după 2020 – Consilium, europa.eu).

2. Activități de protecție a mediului înconjurător.

În 2019, odată cu sărbătorirea de către Parteneriatul estic a zece ani de existență, Consiliul European a invitat Comisia Europeană și Înaltul Reprezentant să prezinte noi obiective de politică pe termen lung până la începutul anului 2020. În acest scop, Comisia Europeană a lansat o consultare amplă și incluzivă.

Plecând de la progresele realizate în primii zece ani ai Parteneriatului estic, consultarea lansată în 2019 **a identificat cinci obiective de politică pe termen lung, pentru perioada de după 2020**, printre care și **reziliența în materie de mediu și reziliența la schimbările climatice**. (Politica privind Parteneriatul estic după 2020 – Consilium, europa.eu)

Obiectivele au fost publicate de Comisia Europeană la 18 martie 2020 în cadrul comunicării comune intitulată Politică privind Parteneriatul estic după 2020: Consolidarea rezilienței – un Parteneriat estic care produce rezultate pentru toți.

Comunicarea prezintă cinci obiective de politică, printre care și reziliența în materie de mediu și reziliența la schimbările climatice

Problemele legate de mediu și de schimbările climatice necesită acțiuni urgente din partea UE și a țărilor partenere.

În cadrul eforturilor lor de a atinge neutralitatea climatică, UE și țările partenere și-au asumat responsabilitatea comună de a-și îndeplini contribuțiile stabilite la nivel național la Acordul de la Paris și de a-și moderniza economiile, reducându-și amprenta de carbon.

Pactul verde european este un pachet de inițiative în materie de politici, care urmărește să plaseze UE pe calea către o tranziție verde, cu obiectivul final de a atinge neutralitatea climatică până în 2050. Acesta sprijină transformarea UE într-o societate echitabilă și prosperă, cu o economie modernă și competitivă.

Pactul evidențiază necesitatea unei abordări holistice și trans sectoriale, în care toate domeniile de politică relevante să contribuie la obiectivul final în domeniul climei. Pachetul conține inițiative care acoperă domeniul climei, al mediului, al energiei, al transporturilor, sectorul industrial, agricultura și finanțarea durabilă, toate acestea fiind puternic interconectate.

Pactul verde european a fost lansat de Comisie în decembrie 2019, iar Consiliul European a luat act de acesta în cadrul reuniunii sale din decembrie.

La 12 decembrie 2019, liderii UE au discutat despre schimbările climatice, bugetul pe termen lung al UE și relațiile externe, printre altele. La 13 decembrie 2019, dezbaterile liderilor s-au axat pe uniunea economică și monetară și pe Brexit. Liderii UE au aprobat obiectivul de a face ca UE să fie neutră din punct de vedere climatic până în 2050, în conformitate cu Acordul de la Paris. Ei au subliniat că tranziția către neutralitatea climatică va genera oportunități importante pentru creștere economică, piețe, locuri de muncă și dezvoltare tehnologică.

În cadrul Consiliului European din 23 iunie 2022, liderii UE au acordat Republicii Moldova statutul de țară candidată la UE. În acest context, ei au invitat Comisia Europeană să transmită Consiliului un raport cu privire la îndeplinirea condițiilor prevăzute în avizul Comisiei privind cererea de aderare a Republicii Moldova.

Pentru Republica Moldova Acordul de Asociere poate fi considerat drept consolidarea cursului european al țării, acesta presupunând inițierea unor schimbări radicale în țară, și odată ce Moldova este susținută de UE poate să-și realizeze planurile de acțiune – europenizarea, democratizarea și implementarea eficientă a reformelor în vederea adoptării standardelor europene (Boțan Ig., 2014, p. 93). Acordul de Asociere nu specifică aderarea Republicii Moldova la UE, ci mai degrabă recunoaște aspirațiile europene ale Republicii Moldova și prevede realizarea unei serii de reforme politice, economice și sociale care vor permite o integrare graduală a țării în UE (Cebotari S., 2020, p.142-145).

În ceea ce privește politicile climatice, cooperarea Republica Moldova cu UE prevede măsuri la nivel național, regional și internațional, inclusive în următoarele domenii: atenuarea schimbărilor climatice, adaptarea la schimbările climatice și comercializarea certificatelor de emisii de dioxid de carbon.

În 2019, în Republica Moldova au fost lansate programele regionale – EU 4 Environment și EU 4 Climate – cu scopul de a furniza asistență în asigurarea utilizării durabile a capitalului natural, îmbunătățirea calității mediului și bunăstării populației și stimulării creșterii economice. Programele vin să asigure continuitatea activităților inițiate în cadrul precedentului program destinat mediului înconjurător „Ecologizarea Economiei în țările Parteneriatului Estic (EaP GREEN)”, implementat în R. Moldova în perioada 2014-2017.

Începând cu februarie 2022, Republica Moldova participă în cadrul programului regional "EU4Environment Water Resources and Environmental Data" care își propune să îmbunătățească sănătatea și bunăstarea cetățenilor prin realizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă.

În cadrul celui de al șaselea Summit al Parteneriatului Estic (Declarație comună a celui de al șaselea Summit al Parteneriatului Estic, astfel cum a fost convenită de participanții la summit la 15 decembrie 2021), care a avut loc la 15 decembrie 2021, la Bruxelles, a fost adoptată Declarație comună a Summitului Parteneriatului Estic „Redresare, reziliență și reformă,” care, în p. 16 **s-a axat pe mai multe probleme privind mediul și schimbările climatice, accentuându-se:** ”cum s-a confirmat în cadrul celei de a 3-a reuniuni ministeriale privind mediul și schimbările climatice care a avut loc în Portugalia în iunie 2021, vom depune eforturi pentru a spori reziliența în materie de mediu și climă promovând tranziția verde prin investiții și prin cooperare în ceea ce privește economia circulară: creșterea verde, adaptarea la schimbările climatice și consolidarea biodiversității.

UE sprijină intensificarea eforturilor depuse de țările partenere în vederea atingerii neutralității climatice în 2050 prin eliminarea treptată a cărbunelui și prin creșterea nivelului de ambiție al contribuțiilor stabilite la nivel național și vom colabora în vederea accelerării punerii în aplicare a acestora, în conformitate cu angajamentele asumate în cadrul COP26”.

Astfel vedem că ***Parteneriatul Estic*** și-a intensificat activitățile în domeniul mediului, fiind un bun continuator și executor al tuturor angajamentelor Uniunii Europene în ce privește protecția mediului înconjurător.

În context, relevând predictibilitate și imersiune analitică, prin prezenta relatare, am urmărit să scoatem în evidență acele tendințe și măsuri juridico-penale pe plan regional și național, în domeniul protecției mediului înconjurător și prevenirii infrafracțiunilor ecologice, care au devenit

actuale abia acum câteva decenii (în ultimii 50 ani), și sunt deosebit de actuale în prezent și rămân extrem de actuale pe viitor.

Teoria dezvoltării durabile este relativ nouă și se află în curs de formare. Conceptul de dezvoltare durabilă s-a conturat într-un moment în care subiectul mediului se afla în prim-planul dezbatărilor politice.

Pentru început, comunitatea internațională a decis să trateze problemele mediului prin măsuri colective la nivel global, pe care a căutat să le definească și să le aplice prin intermediul unui cadru internațional adecvat.

Acest cadru de acțiune la nivel internațional s-a format în timp de aproximativ 50 ani, și se află într-o evoluție dinamică, cuprinzând măsuri legale cu caracter obligatoriu în forma tratatelor sau convențiilor ori cu caracter neobligatoriu, în forma declarațiilor, rezoluțiilor sau seturilor de linii directoare și orientări politice, măsuri instituționale și mecanisme de finanțare viabile.

Comunitatea internațională s-a reunit pentru prima dată în 1972 la Conferința de la Stockholm privind Mediul Uman (Stockholm Conference on Human Environment) pentru a dezbate problema mediului global și necesitățile de dezvoltare a acestuia. Lucrările și rezultatele Conferinței s-au materializat prin adoptarea: - Declarației de la Stockholm, care conține 26 de principii; - Planului de Acțiune pentru Mediul Uman, cu trei componente: a) programul pentru evaluarea mediului global (Earthwatch); b) activitățile pentru managementul mediului; și c) măsurile de sprijin; Programului Națiunilor Unite pentru Mediu (United Nations Environment Programme – UNEP) al cărui Consiliu de Conducere și Secretariat au fost înființate în decembrie 1972 de Adunarea Generală a ONU; Fondului voluntar pentru Mediu (Voluntary Environment Found) înființat în ianuarie 1973, în conformitate cu procedurile financiare ale ONU.

Toate acestea sunt considerate a fi piatra de temelie a primului cadru internațional pentru tratarea problemelor mediului.

Privitor la cadrul legal regional privind protecția mediului înconjurător la nivelul Uniunii Europene menționăm că au fost întreprinse multiple acțiuni privitor la protecția mediului, cum ar fi:

În 1987 a fost adoptat Actul Unic European reprezintă un punct de referință al politicii europene de mediu, fiind menționată pentru prima dată în cadrul unui tratat al Comunității Europene.

În 1993 Tratatul de la Maastricht a conferit protecției mediului un statut complet în cadrul politicilor europene.

În 1999 Tratatul de la Amsterdam a consolidat baza legală a politicii vizând protecția mediului, precum și promovarea dezvoltării durabile în cadrul Uniunii Europene.

În 2006 (iunie) a fost adoptată Strategia de Dezvoltare Durabilă pentru o Uniune Europeană extinsă. În 2007a fost adoptat Tratatul de la Lisabona, care cuprinde și protocoale adiționale privind schimbările climatice și lupta împotriva încălzirii globale.

În anul 2012, Comitetul Regional pentru Europa al OMS, a adoptat în cadrul sesiunii a 62-a cadrul nou al politicii europene de sănătate, Sănătatea 2020. În anul 2013, în orașul Oslo, Regatul Norvegiei, în cadrul celei de-a 3-a Reuniune a părților la Protocolul privind Apa și Sănătatea a fost identificat un spectru de acțiuni privind accesul echitabil la apă și sanitație în țările din regiunea europeană și implementarea indicatorilor-țintă în statele părți la Protocol.

Convenția de la Bonn din 23 iunie 1979 privind conservarea speciilor migratoare de animale sălbatice. Republica Moldova a aderat prin Legea 1244 din 28-09-2000 pentru aderarea Republicii Moldova la Convenția privind conservarea speciilor migratoare de animale sălbatice, la Acordul asupra conservării păsărilor de apă migratoare african-urasiatice și la Acordul privind conservarea liliecilor în Europa, Monitorul Oficial, 2000, nr. 133-136, art. 94. Articolul1. - Republica Moldova aderă la: a) Convenția privind conservarea speciilor migratoare de animale sălbatice, întocmită la Bonn la 23 iunie 1979; b) Acordul asupra conservării păsărilor de apă migratoare african-urasiatice, încheiat la Haga la 16 iunie 1995; c) Acordul privind conservarea liliecilor în Europa, încheiat la Londra la 4 decembrie 1991.

Dreptul regional european de tip clasic și-a asumat problematica environmentală pe cale jurisprudențială, prin interpretarea creatoare de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, a prevederilor CEDO, **dar mai ales pe cale convențională, prin Convenția de la Lugano și Convenția europeană privind protecția mediului prin dreptul penal:**

Pentru apărarea dreptului la un mediu sănătos, CtEDO invocă art. 8 §1 din Convenția europeană a drepturilor omului și libertăților fundamentale, care recunoaște dreptul oricărei persoane la respectul vieții private, familiale și a domiciliului său, precum și art. 6 §1 care garantează dreptul la un proces echitabil;

CtEDO consideră dreptul la un mediu sănătos ca fiind un drept individual, din categoria drepturilor civile intangibile, care poate să facă obiectul unor derogări numai în împrejurări excepționale, iar statele nu îl pot limita decât prin lege.

Potrivit hotărârii din 18 decembrie 1996, pronunțată de CtEDO în cauza Loizidou contra Turciei, Convenția europeană a drepturilor omului și libertăților fundamentale este „un instrument viu care trebuie interpretat în lumina condițiilor vieții actuale”. Procedându-se în acest mod, pentru apărarea mediului a fost utilizată, practic, tehnica pretoriană de „protecție prin ricoșeu”, extinzându-se protecția anumitor drepturi care nu sunt expres prevăzute în Convenție, prin interpretarea extensivă a celor garantate. Altfel, în cazul atingerilor aduse mediului nu ar putea fi invocată violarea „dreptului la un mediu sănătos”, întrucât acest drept nu beneficiază de o garanție convențională, decât prin „atracție” de către un alt drept prevăzut expres în Convenție și sub acoperirea acestuia.

Practica CtEDO a statuat și obligația statelor părți la Convenție, de a adopta „măsuri pozitive”, concrete și efective, destinate să garanteze dreptul la un mediu sănătos, sancționând pasivitatea autorităților publice interne (hotărârea CEDO din anul 1994, în cauza López-Ostra contra Spaniei).

Convenția asupra responsabilității civile pentru pagube rezultând din activități periculoase pentru mediu, adoptată la Lugano, în data de 21 iunie 1993, de către Consiliul Europei, are ca obiect stimularea și uniformizarea reglementărilor juridice ale statelor membre, în ce privește repararea pagubelor rezultate dintr-o activitate periculoasă și refacerea mediului.

Sunt calificate drept periculoase, activitățile decurgând din folosirea unor substanțe nocive (anexa Convenției cuprinde o listă a substanțelor poluante, potrivit Directivei CEE nr. 92/32 din 30 aprilie 1992), dar și orice producere sau utilizare a organismelor modificate genetic, orice utilizare a unui microorganism susceptibil să prezinte riscuri pentru om sau pentru mediu, precum și orice exploatare care tratează ori depozitează deșeuri.

Răspunderea pentru faptele care aduc atingere mediului revine, în general, exploatatului sau celui care exercită controlul.

Convenția privind protecția mediului prin mijloace de drept penal (adoptată de Consiliul Europei la Strasbourg, în data de 4 noiembrie 1998), are un rol important în dezvoltarea dreptului penal al mediului, stabilind obligații pentru statele-părți de a incrimina anumite fapte prin care se aduce atingere mediului din spațiul comun. În cadrul Uniunii Europene există preocupări deosebite pentru crearea unui regim cât mai complet și unitar în ce privește protecția mediului, reglementările adoptate având la bază principiul potrivit căruia poluatorul plătește.

La 9 februarie 2000, Comisia Europeană a adoptat „Cartea albă privind responsabilitatea de mediu”, ca rezultat al preocupărilor ce datau încă din 14 mai 1993, când Comisia a adoptat „Cartea verde”, în care s-a prevăzut declanșarea reglementărilor specifice. Documentul susține necesitatea unei intervenții comune în materie, pentru a asigura coerența politicilor și dreptului comunitar și pentru a garanta concurența, ameliorând funcționarea pieței interioare.

Un moment de referință privind reglementarea problemelor de mediu, l-a constituit adoptarea Cartei Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene (la Nisa, în decembrie 2000), care, în Capitolul V, intitulat „Solidaritate”, include protecția mediului, alături de alte drepturi, cum ar fi: dreptul la educație, protecția sănătății, protecția consumatorilor, etc. În acest sens, art. 37 din Cartă prevede: „Un nivel ridicat de protecție a mediului și ameliorarea calității sale trebuie să fie integrate în politicile Uniunii și asigurate conform principiului dezvoltării durabile”.

La data de 21 aprilie 2004 a fost adoptată Directiva 2004/35/CE privind prevenirea și repararea daunelor aduse mediului, care vizează stabilirea unui cadru comun de reglementare a răspunderii pentru faptele care aduc atingere mediului, fondată pe principiul poluatorul plătește, cât și pentru prevenirea daunelor ecologice la un cost rezonabil pentru societate.

La data de 19 noiembrie 2008 a fost adoptată Directiva 2008/99/CE a Parlamentului European și a Consiliului, privind protecția mediului prin intermediul dreptului penal - primul act normativ al Uniunii Europene vizând dreptul penal al mediului, care constituie cadrul comun pentru anumite măsuri de natură penală, menite să asigure o protecție mai eficace a mediului.

Directiva 2008/99/CE stabilește standarde minime privind protecția mediului, prin intermediul dreptului penal, față de o serie de activități efectiv sau potențial prejudiciabile (prevăzute în art. 3). Conform acestei Directive, tipuri de comportamente contrare legii cu impact negativ asupra sănătății umane sau a mediului, care au caracter penal și sunt pasibile de sancțiuni ar fi:

- deversarea, emiterea sau introducerea de materii periculoase în aer, sol sau apă;
- colectarea, transportul, valorificarea sau eliminarea de deșeuri periculoase;
- transportul de cantități considerabile de deșeuri;
- exploatarea unei uzine industriale în care se desfășoară activități periculoase sau în care sunt depozitate substanțe periculoase (de exemplu, fabricile care produc vopsele sau substanțe chimice);
- producția, tratarea, depozitarea, utilizarea, transportul, importul, exportul sau eliminarea de materiale nucleare/materiale radioactive periculoase;
- uciderea, posesia sau traficul de cantități considerabile de specii de animale și plante protejate;
- deteriorarea habitatelor protejate etc.

Această directivă are la bază Directiva 2004/35/CE, enunțată supra, care prevede norme privind răspunderea pentru mediul înconjurător în legătură cu prevenirea și repararea daunelor aduse mediului. Urmărirea penală pentru infracțiuni împotriva mediului este responsabilitatea statelor membre. Pentru transpunerea în practică a Directivei 2008/99/CE, statele membre ale UE trebuie să ia măsurile necesare în vederea aplicării, pentru infracțiunile comise de o persoană fizică, de „sancțiuni penale eficace, proporționale și cu efect de descurajare”.

Persoana juridică poate fi, de asemenea, considerată răspunzătoare pentru infracțiunile care au fost comise în beneficiul său de orice persoană ce deține o poziție de conducere și care a acționat fie individual, fie în calitate de membru al unui organ al persoanei juridice, pe baza unei împuterniciri ori a unei prerogative de a lua decizii în numele acesteia, sau a unei prerogative de control în cadrul persoanei juridice.

În R. Moldova infracțiunile ecologice sunt reglementate în Capitolul IX al Părții speciale a Codului penal intitulat “Infracțiuni ecologice”. Astfel, acest capitol, fără îndoială, indică la faptul că toate componentele de infracțiune ce se conțin în el, sunt ecologice, adică atentează la mediul înconjurător.

La 25 iunie 1998, Uniunea Europeană a semnat Convenția de la Arhus privind accesul la informație, participarea publicului la luarea deciziei și accesul la justiție în probleme de mediu. Drept urmare, pentru garantarea procedurală a dreptului la un mediu sănătos, a fost adoptată Directiva nr. 2003/4/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind accesul publicului la informațiile de mediu, care reprezintă reglementarea cadru în materie. Astfel, sub aspect procedural, este reglementat dreptul persoanelor fizice sau juridice de a sesiza eventualele infracțiuni prin care se încalcă reglementările Uniunii Europene privind mediul, iar procedurile de acțiune în fața Comisiei Europene permit acesteia să sesizeze Curtea de Justiție a Uniunii Europene sau să prezinte petiții Parlamentului European ori să angajeze proceduri în fața mediatorului european, referitoare la dreptul la un mediu sănătos.

Curtea de Justiție a Uniunii Europene a statuat faptul că, directivele europene în materie de calitatea aerului și a apei, trebuie să fie interpretate în sensul că ele conferă indivizilor drepturi care trebuie să fie protejate de jurisdicțiile naționale ale statelor membre (hotărârea din 30 mai 1991, în cauza Comisia contra Germania).

La constituirea mecanismelor de protecție a drepturilor referitoare la un mediu sănătos și-a adus contribuția și jurisprudența CJUE, prin stabilirea unor principii comune de acțiune a statelor membre, referitoare la această problemă.

Examinând practica Curții de Justiție a Uniunii Europene, reiese că aceasta desfășoară o activitate intensă în ce privește constatarea vinovăției statelor membre pentru neîndeplinirea unor obligații stabilite prin normele Uniunii, cu efecte dăunătoare asupra mediului. În acest sens, exemplificăm hotărârea pronunțată la 4 octombrie 2007 de către CJCE, Camera a șasea, în cauza C523/06 (JO C297 din 8 decembrie 2007), privind acțiunea în constatare a neîndeplinirii de către un stat membru a obligațiilor care-i revin în ce privește preluarea deșeurilor provenite din exploatarea navelor și a reziduurilor de încărcătură, cu consecințe negative pentru mediu. Există și alte hotărâri prin care s-a constatat: nerespectarea obligațiilor statelor membre cu privire la manipularea deșeurilor provenite din echipamente electrice și electronice (cauza C-139/06, JO C108 din 6 noiembrie 2006), lipsa măsurilor necesare pentru a închide depozitele ilegale de deșuri (cauza C-423/05, JO C48 din 25 februarie 2006), nerespectarea obligației de a elabora planuri de gestionare a deșeurilor periculoase (cauza C-82/06, JO C86 din 6 aprilie 2006) etc.

Curtea de Justiție a pronunțat mai multe hotărâri, prin care a constatat nerespectarea de către unele state a directivelor instituțiilor Uniunii Europene privind protecția calității apelor, cum ar fi:

- neluarea măsurilor de tratare adecvată a apelor urbane reziduale din aglomerări urbane (cauza C-405/05, JO C48 din 26 februarie 2006);

- neîndeplinirea obligațiilor privind asigurarea calității apei destinate consumului, când aceasta avea o concentrație mai mare de nitrați și pesticide (cauza C-147/07, JO C95 din 28 aprilie 2007);

- deversarea apelor urbane reziduale într-o zonă sensibilă, fără tratare adecvată (cauza C-219/05, JO C96 din 28 aprilie 2007).

Prin numeroase hotărâri, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a relevat și alte încălcări ale directivelor Uniunii Europene, referitoare la protecția mediului, în domenii cum ar fi:

- prevenirea și controlul integrat al poluării (cauza C-263/07, JO C22 din 26 ianuarie 2008);

- calitatea aerului și schimbările climatice (cauza C-61/07, JO C din 8 septembrie 2007);

- evaluarea efectelor anumitor planuri, programe, proiecte publice și private asupra mediului (cauza C-2/07, JO C107 din 26 aprilie 2008), etc.

3. Concluzii

Republica Moldova desfășoară acțiuni comune cu țările Parteneriatului Estic și cu instituțiile UE specializate, în special cu Agenția Europeană pentru Mediu pe dimensiunea mediu înconjurător și politici climatice. Cooperarea în acest sector vizează conservarea, protejarea, îmbunătățirea și reabilitarea calității mediului, protecția sănătății umane, utilizarea durabilă a resurselor naturale și promovarea măsurilor la nivel internațional pentru a aborda problemele legate de mediu la nivel regional sau global.

Referințe:

1. Boțan Ig, Prevederile Acordului de Asociere Republica Moldova-Uniunea Europeană. Chișinău, Arc, 2014, 96 p.
2. Cebotari S. Relațiile Republicii Moldova – Uniunea Europeană post-Vilnius 2013. Teoria și practica administrării publice. Materiale ale Conferinței științifico-practice internaționale, 22 mai 2020. – Chișinău, AAP, 2020, p.142-145
3. Declarație comună a celui de al șaselea Summit al Parteneriatului Estic, astfel cum a fost convenită de participanții la summit la 15 decembrie 2021, la Bruxelles. (OR. en), 14964/21, COEST 327, Sursă: Secretariatul General al Consiliului Uniunii Europene.
4. Politica privind Parteneriatul estic după 2020 – Consilium, europa.eu. <https://www.consilium.europa>
5. Solomon C., Parteneriatul Estic și perspectiva europeană a Republicii Moldova, în: materialele Conferinței Științifice Internaționale, Strategia Securității Uniunii Europene în contextul Metamorfozelor Relațiilor Internaționale, Chișinău, 2022, p. 26.
6. wikipedia.org. <https://ro.wikipedia.org> › wiki › Parteneriatul Estic